

AHLAKIN METAFİZİĞİ
HUKUK ÖĞRETİSİNİN METAFİZİK TEMEL İLKELERİ

IMMANUEL KANT

ÇEVİRİ VE SUNUŞ
ALTAN HEPER

IMMANUEL KANT

Prusya'nın Königsberg şehrinde doğdu (1724) ve hayatının tamamını bu şehirde geçirdi. İlköğrenimini Pietist bir okul olan Collegium Fridericianum'da gördü. Felsefe, fizik ve teoloji eğitimi almak üzere Königsberg Üniversitesi'ne başladı (1740). Uzun yıllar doçent olarak görev yaptığı aynı üniversiteye, mantık ve metafizik profesörü olarak atandı (1770). 1804'te öldü.

Başlıca eserleri: *Arı Usun Eleştirisi* (1781), *Prolegomena* (1783), *Pratik Aklın Eleştirisi* (1788), *Yargı Yetisinin Eleştirisi* (1790), *Salt Aklın Sınırları Dâhilinde Din* (1793), *Ahlak Metafiziği* (1797) *Pragmatik Bakış Açısından Antropoloji* (1798).

ALTAN HEPER

Balıkesir'de doğdu (1956). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden (1977) ve Kassel Üniversitesi'nden (1988) mezun oldu. Göttingen Üniversitesi'nde ceza hukuku (1989) ve İstanbul Üniversitesi'nde iş hukuku (1996) doktora tezleri verdi. Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Ana Bilim Dalında doçentlik ünvanı aldı (2017). Hâlen Tübingen Üniversitesi ve Özyeğin Üniversitesi'nde görev yapmaktadır.

Başlıca eserleri: *Avrupa İş Hukuku ve Türkiye* (1997), *Serbest Hukuk Akımı* (2016), *Ceza Hukuku Felsefesine Katkı: Radbruch Formülü* (Sevtaç Metin ile, 2017)

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
ALTAN HEPER	
ÖNSÖZ	36
GENEL GİRİŞ	42
AHLAK METAFİZİĞİNE GİRİŞ	
BİRİNCİ KİTAP	67
HUKUK ÖĞRETİSİNİN METAFİZİK TEMEL İLKELERİ	
GİRİŞ	69
1. HUKUK ÖĞRETİSİNE GİRİŞ	
2. HUKUK ÖĞRETİSİNE GİRİŞE EK	75
BİRİNCİ KISIM	85
ÖZEL HUKUK: GENEL OLARAK DIŞSAL BENİM VE SENİN OLAN ÜZERİNE	
BİRİNCİ BÖLÜM	87
BİRİNİN SAHİPLİĞİ OLARAK DIŞSAL BİR ŞEYLERİN TÜRÜ ÜZERİNE	
İKİNCİ BÖLÜM	104
DIŞSAL BİR ŞEYLERİ KAZANMANIN TÜRÜ ÜZERİNE	

BİRİNCİ KESİM	106
EŞYA HUKUKU ÜZERİNE	
İKİNCİ KESİM	119
SÖZLEŞME HUKUKU ÜZERİNE	
ÜÇÜNCÜ KESİM	134
KİŞİLER ÜZERİNDE EŞYALARA BENZER HAKLAR	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	150
KAMUSAL YARGININ KARARIYLA ÖZNEL KOŞULLU KAZANIM ÜZERİNE	
İKİNCİ KISIM	161
KAMU HUKUKU	
BİRİNCİ KESİM	167
DEVLET HUKUKU	
İKİNCİ KESİM	203
DEVLETLER HUKUKU	
ÜÇÜNCÜ KESİM	213
DÜNYA VATANDAŞLIĞI HUKUKU	
SONUÇ	216
Ek	219
HUKUK ÖĞRETİSİNİN METAFİZİK TEMEL İLKELERİ'NE İLİŞKİN AÇIKLAYICI NOTLAR	
DİZİN	239

SUNUŞ HUKUK ÖĞRETİSİNİN METAFİZİK TEMELLERİ

1. Kant'ın Güncelliği

Kant felsefeye ilgi duyan herkesin tanıdığı, görüşlerini benimse de benimsemese de, yoğun veya yüzeysel bir şekilde ilgilendiği bir düşündürdür. Felsefede açtığı çığır, onun bugün de önemini kaybetmemesine neden olmuştur. Kant denince akla her ne kadar ilk bakışta ahlak felsefesi gelse de onun hukuk felsefesi ve devlet felsefesi, sağlığında da büyük yankı uyandırmış, hukuk felsefesi çalışması Almanca baskısının hemen arkasından İngilizceye ve Fransızcaya çevrilmiştir. Kant sağlığında eserlerinin açıklaması, şerhi yayımlanan çok çok nadir görülen bir düşündürdür.¹

Bu tercüme Kant'ın *Ahlak Metafiziği (Metaphysik der Sitten)* adlı çalışmasının birinci bölümünü oluşturan “Hukuk Öğretisinin Metafizik Temelleri” (“Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre”) başlıklı çalışmasının ilk Türkçe tercümesidir. *Ahlak Metafiziği* çalışması iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm hukuk öğretisine, ikinci bölüm ahlak öğretisine ilişkindir. *Ahlak Metafiziği* çalışması *Ahlak Metafiziğinin Temelleri*² (*Grundlegung zur Metaphysik der Sitten*) isimli Kant'ın temel eserlerinden biri olan çalışmayla karıştırılmamalıdır. *Ahlak Metafiziğinin Temelleri* (1785) Kant'ın kategorik imperatif, formalizm gibi kavram-

¹ Georg Samuel Mellin, *Enzyklopädisches Wörterbuch der kritischen Philosophie*, 1802-1803, tıpkı basım 1971 Scientia, 1971 Aalen.

² Türkçe tercümesi için; I. Kuçuradi, B. Çotüksöken, *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi*, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 2002.

Ek
HUKUK ÖĞRETİSİNİN METAFİZİK TEMEL
İLKELERİ'NE İLİŞKİN AÇIKLAYICI NOTLAR

Bu kitabın Göttingen Gazetesinde (Göttinger Journal 18 Şubat 1797 Sayı 28) yayımlanan eleştirisini¹ bu notlar için bir fırsat olarak görüyorum. Bu kitap eleştirisinde kitap anlayışla ve ciddiyetle, saygılı bir yaklaşımla ve ‘temel ilkelerin bilim için sürekli bir kazanım olması ümidiyle’ incelenmiştir. Bu kitap eleştirisini, bu sistemi geliştirmek ve kendi eleştirilerime esas teşkil etmesi için kullanacağım.

Keskin zekâli eleştirmenim hukuk öğretisine *girişin* hemen başlangıcındaki bir tanıma alınmış: İstek yetisi ne ifade etmektedir? Metin şunu söylemektedir: İstek yetisi tasarımları aracılığıyla bu tasarımların konularının nedenleri olmaktadır. Eleştirmen bu açıklamaya itiraz etmektedir: İsteğin sonuçlarını dışsal koşullarından soyutlandığında, bu açıklama anlamsız hâle gelmektedir. Dış dünya idealistler için hiçbir şey ifade etmemesine rağmen, ama idealistler için de istek yeteneği bir şeyler anlatır.” Yoğun, fakat bilinçli baktığımızda boşuna olan yoğun (amaçlarımız ya da hedeflerimiz) yok mudur? (örneğin “Tanrıya yalvarıyorum, keşke bu kişi hayatta olsaydı”), bu hasret gerçi herhangi bir eylemi içermez, ama *sonuçsuz da değildir*, çünkü dışsal şeylere etkisi olmasa da gayet etkili bir

¹ Kant'ın bu çalışmasına ilişkin sağlığında yayımlanan eleştiriler için *Die Rezensionen zu Kants Metaphysischen Anfangsgründen der Rechtslehre, Die zeitgenössische Rezeption von Kants Rechtsphilosophie*, yay. Diethem Klippel, Dieter Hünig, Jens Eisfeld, Berlin, 2021. Bu derlemede Kant'ın çalışmasının 1. baskısına ilişkin 1797'e kadar yayımlanan 16 değerlendirme, Hukuk Öğretisinin Metafizik Temel İlkelerini'ne İlişkin Açıklayıcı Notlar'la ilgili 5 değerlendirme, 2. Baskıyla ilgili 5 değerlendirme yer almaktadır. (Çev.)

Dizin

A

a priori: ~ ahlak ilkeleri 45; ~ bilgi 44; ~ genel yasakoyuculuğu 44; ~ birleşik irade 118; ~ birleşik seçimi idesi 122; ~ devlet anayasası fikri 238; ~ ilkeler 42, 79; ~ nedenler 44, 54; ~ pratik felsefe 29
açıklama ilkesi 56
adalet 17, 26, 27, 150, 155, 156, 157, 161, 162, 194, 195, 197, 198, 200; ~ düşüncesi 26; ~in yönetimi 150
adaletsizlik 164, 179, 200
ahlak 11, 12, 13, 14, 20, 26, 30, 34, 36, 42, 43, 44, 45, 51, 52, 53, 55, 57, 59, 62, 65, 71, 139, 182, 186, 217, 236; ~ duygusu 186; ~ın metafiziği 44; ~ öğretisi 62; ~ yasaları 42, 45, 51, 57
ahlaki: ~ antropoloji 45; ~ duygu 51, 181; ~ kavramlar 51; ~ kişi 170; ~ kişilik 57; ~ kusurluluk 58; ~ ödev 19; ~ pratik akıl 216; ~ pratik yasa 56; ~ seçim 54; ~ temel ilkeler 43, 45; ~ yasalar 50, 62; ~ yükümlülükler 17, 20 ; ~ yükümlülüklerin bağlayıcılığı 20
ahlakilik 33, 50, 60, 158
adsal tanım 106
aile 21, 26, 113, 134, 142, 203, 224, 232; ~ hukuku 21; ~nin hizmeti 224; ~ reisinin hukuku 21; ~ reisinin zilyetliği 224
akıl 14, 15, 17, 23, 26, 37, 38, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 54, 59, 72, 74, 77, 88, 92, 95, 96, 97, 98, 100, 103, 104, 109, 110, 112, 114, 139, 148, 154, 156, 164, 167, 198, 213, 216, 217; ~ idesi 14, 164, 213; ~ postulası 96, 103; ~ yasası 50, 104; ~ın emirleri 44; ~ın emirlerinin

otoritesi 44; ~ın kategorik imperatif koşulları 52; ~ın kurallarının otoritesi 44; ~ın kuramsal kullanımı 55; ~ın pratik yasaları 51, 97; ~ın saf ilgisi 48; ~ın yargısı 51; ~ yetisi 37, 50
alt üst ilişkisi 162, 168, 207
anayasa 16, 20, 29, 102, 111, 117, 145, 150, 162, 165, 172, 175, 176, 179, 183, 184, 200, 201, 204, 211, 215, 217, 218, 233, 235, 237, 238; ~ hukuku 29; ~ya bağlılık 183; ~ya isyan 175
anlık 92, 98, 123
antropoloji 45
antropolojik temellendirme 22
apodiktik yasalar 55
aristokratik devlet formu 174
asgari kuramsal olasılık 216
asillerin imtiyazları 16
asilzadelik 191, 235
ayaklanma hakkı 180
aydınlanmacı mutlakiyet 15
aynı hak 221

B

Bacin, Stefano 34, 71
bağımsız: ~ devletler 207; ~ olma 80
bağışlama: ~ 21, 24; ~ sözleşmesi 21
barış: ~ durumu 211, 217; ~ hakkı 210; ~ın korunması 19, 212; ~ koşulu 217; ~ siyaseti 19
başkalarının iradesi 170
batıl inanç 158
Beccaria 27, 198
belirleyici neden 49, 60
Berger, Larissa 30, 34, 47
bilgi 4, 39, 91, 128, 159
bilim 38, 130 219, 220, 236;
bilimsel ahlak öğretisi 65

birleşik: ~ halk iradesi 173; ~ seçim
eylemi 120
birlik ödevi 138
borcu paylaşırma sorunu 177
borçluluk 58
Bouterks, Friedrich 12
Buchda, G. 31
burjuva zümresi 190

C

Cajus 146, 147
canavarlık 227
ceza 16, 18, 26, 27, 28, 30, 58, 77,
149, 181, 190, 193, 194, 195, 197,
198, 200, 201, 207, 226, 227, 234;
~ adaleti 27, 181, 200, 226, 227; ~
hukuku 18, 26, 27, 28, 30, 190; ~
kanunu 77, 194; ~nın anlamı 26,
27, 30; ~nın meşruiyeti 26; ~ teh-
didi 77; ~ verme 207; ~ yasaları 26,
198
cezaevinde çalışma cezası 196
cezai fiil 27
cezalandırma 171, 181, 182, 193,
194, 198, 209
Cicero 62
cinsel: ~ birliktelik 135; ~ ilişki 138; ~
ilişkiye girmeme yükümlülüğü 138;
~ organlar 135; ~ özellikler 135; ~
suçlar 28; ~ yetenekler 135
cinsiyet organları 136
Cizvitçilik 114
cumhuriyet 176, 177, 203, 235
cumhuriyetçilik 217
cürüm 26, 58, 142, 148, 179, 181,
182, 190, 192, 193, 196

Ç

çelişki kuralı 72
çift taraflı seçim 105
çiftçilik 113
çocuk: ~ eğitimi 140; ~ hukuku 140;
~ yapma 139, 232

D

dağıtıcı adalet 150, 156, 161, 162
dağıtım adaleti 165
davranış özgürlüğü 23
dedüksiyon 121
demokrasi 176

demokratik: ~ birlik 177; ~ devlet
formu 174
denetim hakkı 186
deney 54
deneyim 36, 43, 44, 51, 164, 237; ~
olanakları 51
despotik rejim 172
despotizm 174
despotluk 180, 183
devlet(ler): ~ anayasası 176, 180,
212, 235, 237, 238; ~ anlayışı 18;
~ aşaması 158; ~ biçimi 174; ~ bor-
cu 177; ~ otonomisi 172; ~ durumu
29, 111, 112, 176; ~ durumu idesi
111; ~ durumuna geçme hakkı 112;
~ ekonomisi 186; ~ erki 173, 178;
~ faaliyetleri 19; ~ felsefesi 11, 13,
18; ~ formları 176; ~ gücü 19; ~ hu-
kuku 29, 166, 182; ~in aktif üyeleri
170; ~in anayasası 231; ~in bekası
186; ~in hakkı 189; ~in hukuku
166, 207; ~in idaresi 170, 183; ~in
ihtiyaçları 187; ~in intihar etmesi
182; ~in pasif parçaları 170; ~ ku-
ramı 13; ~ler hukuku 14, 29, 166,
184, 203, 204, 207, 211, 212; ~ler
hukuku idesi 166; ~lerin içsel düze-
ni 217; ~ kongresi 211; ~ vatandaş
ilişkisi 29; ~ yasası 30; ~ zenginliği
130
devrim 16, 182, 218
dışsal: ~ ben 81, 90, 91, 114; ~ kaza-
nım 110; ~ özne 64; ~ davranışlar
20; ~ duyumlar 42; ~ eşyalar 156;
~ eylemler 62, 73; ~ fiiller 50; ~ for-
maliteler 121; ~ güç 164; ~ hukuk
73; ~ hukuki ilişki 101, 106; ~ hür-
riyet 96; ~ ilişki 121, 163; ~ kazanım
ilkesi 104; ~ kullanım 50; ~ nesne
101, 114, 115; ~ nesnelere kullanım
seçimi 115; ~ olamayan yasakoyucu
61; ~ özgürlük 20, 22, 23, 73, 88,
89, 95, 98, 99, 103, 104, 110, 111,
115, 118, 134, 207; ~ özgürlüğün
yasaları 98, 104, 111; ~ sen 81; ~
yasa 58, 60, 62, 69, 115, 164; ~
yasakoyucu 58, 60, 62, 69; ~ yasa-
koyuculuk 58, 60; ~ yükümlülükler
60, 61, 79; ~ zorlamanın olanakları
73

- din 14, 16, 158, 159, 185, 233, 234
 dini: ~ baskılar 16; ~ hoşgörü 16; ~ kuruluşlar 187; ~ örgütler 188; ~ zümre 233
 dinsel zümre 232
 direniş 102, 118, 179, 180, 238
 direnme hakkı 17, 18
 dogmatik iddialar 38
 doğa 36, 42, 44, 46, 50, 58, 79, 94, 109, 114, 118, 141, 165, 191, 204; ~ bilimi 36, 42
 doğal: ~ ceza 193; ~ cinsel birliklik 135; ~ durum 13, 83, 112, 117, 118, 153, 156, 161, 162, 203, 204, 210, 211; ~ durum konsepti 203; ~ durumu terk etme 112, 164, 207; ~ engel 59; ~ erginlik 141; ~ güdüler 43; ~ hukuk 13, 19, 26, 69, 83, 102, 147, 150, 225, 228, 230; ~ hukuk 24, 80, 83, 150; ~ hukukun değişmez ilkeleri 69; ~ koşullar 29, 83, 206; ~ özgürlük 170, 203
 doğrudan etik yükümlülükler 62
 doğuştan: ~ gelen eşitlik ilkesi 79; ~ gelen hak 28, 80
 duyarlık 47, 59
 duygu 47, 51, 181
 duygusal hâl 62
 duyu nesnesi 115
 duyumsal: ~ koşul 121; ~ zilyetlik 87
 duygusal eylem 48
 duyusalılık 47
 duyuyuüstü: ~ nesne 56; ~ özgürlük yeteneği 63
 dünya: ~ vatandaşı 140; ~ vatandaşlığı hukuku 18, 29, 213
 dünyevi devletin mutlak gücü 233
 düşünsel zilyetlik 23, 24, 87, 99, 100, 121

 E
 ebedî barış 211, 217, 218
 ebeveyn hukuku 21
 egemen: ~ hükümdarın gücü 171; ~ devlet 15
 egemen: ~in erki 167; ~in iradesi 167
 egemenlik 87, 95, 96, 152, 177, 181, 191, 208, 211, 234; ~ alanı 96; ~ gücü 177
 eğitim 45, 143, 190, 234
 Eisner, Rudolf 34
 eleştirel felsefe 38, 39
 emek 24, 129, 130; ~ ürünleri 129
 empirik: ~ ayrımlar 125; ~ düşünce tarzı 98; ~ hukuk uygulaması 37; ~ ilkeler 150; ~ konseptler 98; ~ koşullar 121; ~ sözleşme tipi 126; ~ temellendirme 22; ~ zilyetlik 24, 88, 90, 91, 92, 93, 96, 100, 103, 115
 en yüksek: ~ egemen 168; ~ erk 178; ~ hak 189; ~ malik 184; ~ siyasi değer 218
 erdem 12, 20, 32, 38, 41, 61, 62, 63, 65, 72, 73, 74, 140, 149; ~ ödevi 38, 61, 62, 65, 140; ~ öğretisi 38, 61, 74
 eski mülkiyet hakkı 24
 estetik 181
 eşit: ~ haklar 162; ~ yurttaşlık hakkı 169
 eşitlik: ~ 79, 80, 138, 170, 179; ~ ilkesi 79, 94
 eşya 21, 23, 24, 57, 82, 87, 90, 94, 98, 99, 105, 106, 107, 116, 117, 122, 123, 124, 125, 127, 130, 132, 133, 134, 136, 137, 140, 141, 142, 144, 147, 148, 154, 155, 157, 161, 169, 184, 192, 194, 199, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 237; ~ hukuku 21, 105, 132, 136, 140, 157, 184, 222; ~nın doğası 234; ~nın imkânları 128; ~nın kaybı 152; ~nın özel kullanımı 106; ~nın zilyetliği 93, 106, 153
 etik: 50, 60, 61, 62, 73, 75, 149, 213; ~ yasakoyucu 60, 61; ~ yasa 50
 etki ve tepkinin eşitliği yasası 73
 ev idaresi 141
 evlilik 21, 23, 26, 28, 135, 136, 137, 138, 162, 199, 223; ~ dışı çocuk 199; ~ hukuku 21; ~ sözleşmesi 135, 138
 evrensel: ~ devletler birliği 211; ~ ilkeler 44; ~ yasa 50, 88, 101, 115
 eylem: ~in ahlakılığı 55; ~in öznel ilkesi 55; ~in tasavvuru 52; ~ tarzı 61

 F
 fahişelik 186
 faydacı empirik kuramlar 18

felsefe 37, 38, 39, 44, 45, 51, 54
felsefi barış 14
fenomen 55, 182
fetih siyaseti 16
Fichte 27
filolojik metotlar 31
fizik 42
fiziki: ~ zilyetlik 115, 124; ~ yeti 89, 96
formalizm 11
formel: ~ metafizik 37; ~ yasalar 23
Fransız Devrimi 16, 38
II. Frederik 15, 16

G

Bay Garve 37
geçici hukuki zilyetlik 102
gelenek 17
genel: ~ ahlak temelleri 44; ~ dışsal özgürlük yasası 73; ~ hukuk yasası 72; ~ ilkeler 65; ~ irade 93, 115, 116, 147; ~ önleme teorisi 26; ~ ortak iradesi 167, 168; ~ özgürlük ilkesi 73; ~ yasa 44, 50, 54, 55, 71, 72, 73, 74, 79, 91, 115, 161, 178, 180, 213
geometri 74
görünüm 56
Grotius, Hugo 17, 24
güçlü irade 101, 237
günlük: ~ dil 37, 40, 48; ~ ücretlilik 192

H

hadım etme 227
hak(lar) 19, 25, 26, 28, 37, 40, 41, 56, 59, 62, 63, 64, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 92, 95, 99, 106, 107, 109, 116, 119, 122, 123, 124, 125, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 155, 156, 157, 164, 178, 181, 182, 183, 184, 186, 190, 191, 194, 196, 201, 204, 206, 207, 209, 211, 214, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 235, 238; ~a yönelik talep 76; ~ın ~ ayrımı 79; ~ın tasnifi 10
hakikat 69, 80, 159

hakiki: ~ cumhuriyet 177; ~ ilkeler 39
hakkaniyet 75, 76, 77; ~ hukuku 77; ~ mahkemesi 76
haksızlık 26, 71, 72, 78, 80, 87, 89, 90, 91, 92, 95, 102, 117, 119, 132, 135, 144, 149, 160, 163, 168, 171, 172, 176, 181, 197, 200, 201, 204, 208, 210, 211, 227; ~ duygusu 132
halk 17, 38, 45, 113, 128, 129, 158, 165, 169, 170, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 188, 189, 190, 191, 196, 198, 200, 206, 208, 231, 233, 236, 237; ~ aydınlanması 45; ~ın duyguları 197; ~ın genel iradesi 187; ~ın görüşü 185; ~ın ihtiyaçları 187; ~ın itaati 176; ~ın kadim hakkı 210; ~ın ortak iradesi 19, 190; ~ın oy birliği 180; ~ın reddi 183; ~ın yükümlülükleri 187
hamillik 222
hane: ~ halkı 134; ~ topluluğu 141
hapis cezası 195
hareket etme: ~ ödevi 59; ~ yetisi 46
Hausen 39, 40
hayatta kalma eylemi 77
hayırseverlik 126
haz 47, 48, 51; ~ etmeme 47; ~ yetisi 47
hazırlayıcı hukuki eylem 120
Hegel 18, 27
his 47
hizmetlilik 224
Hobbes, Thomas 13, 17, 19
Höffe, Ottfried 12, 13, 15, 16, 18, 19, 22, 24, 25, 26, 28, 30
Hufeland, Gottlieb 14
hukuk: ~ bilimi 69; ~ düzen(ler)i 18, 19, 30; ~ felsefesi 11, 12, 13, 14, 19, 20, 21, 22, 29, 30; ~ ihlali 28; ~ ilkeleri 97, 119, 172; ~ kuramı 14, 20; ~ öğretisi 15, 18, 20, 21, 29, 61, 62, 69, 70, 74, 76, 81, 126, 219; ~ prensibi 102; ~ sistemleri 18; ~a uygun anayasa 176; ~a uygun durum 165; ~a uygun düzen 161; ~a uygun ilişki 106; ~un düzen fonksiyonu

17; ~un güvenlik işlevi 17; ~un karakteristiği 21; ~un metafiziği 131; ~un metafizik sistemi 36; ~un objektif prensibi 151; ~ sistemleri 18; ~ yasası 19, 72, 110, 111, 167; ~a aykırılık 183, 198
 hukuki: ~ beceriklilik 69; ~ ilke 182; ~ durum 83, 164, 204; ~ düzen 102; ~ etki 58; ~ eylem 118, 146; ~ ilişki 58, 148, 149; ~ işlem öğretisi 22; ~ karar 74, 158, 167; ~ neden 95, 105; ~ ödev 65, 101; ~ olmayan durum 161; ~ pratik aklın eleştirisi 100; ~ uyumsuzluk 172; ~ yasalar 50; ~ yeti 118; ~ yükümlülükler 20, 62, 165; ~ ziyetlik 22, 87, 88, 97, 103; ~ zorunluluk 22
 hukuksal: ~ durumda bulunma 30; ~ özgürlük koşulu 103
 hukuksuzluk 29
 Hume, David 17, 43
 hükümdarın idamı 182
 hükümet 167, 170, 171, 180, 187, 191, 205
 hümanist ceza hukuku 28

I

Irritz, Gerd 26

İ

icracı yetisi 168
 iç: ~ hukuk 29; ~ yükümlülükler 79
 içsel: ~ ahlaklılığın maksimleri 65; ~ belirlenme 49, 50; ~ ben 90; ~ eylem 62; ~ kullanım 50; ~ yasakoyucu 56, 61, 62
 idam 27, 181, 182, 196, 200
 idare hukuku 16
 ide 54, 111, 167, 173, 184, 218
 ideal kazanım 146, 149
 ihlal 23, 27, 52, 57, 58, 59, 72, 80, 101, 102, 109, 133, 180, 182, 195, 206, 225, 235
 iktidar gücü 164
 iktisadi liberalizm 18
 iktisap hakkı 114, 228
 ilk: ~ kazanım 24, 112, 114; ~ topluluk 95, 104

ilke 54, 89, 96, 159, 176, 180, 194, 195, 213, 223, 237, 238
 ilkel topluluk 104, 109
 imgeler 106
 imperatif kural 50
 inanç 158, 159
 insan: ~ doğası 45; ~ hakları idesi 181; ~ hak ve özgürlükleri 19; ~ onuru 18; ~ ruhunun doğası 196
 insancıl duygular 198
 insani özgürlük 159
 İskoç ayaklanması 196
 istek yetisi 46, 48, 49, 219, 220
 istenç 21, 22, 25, 33, 49, 55, 57, 93, 99, 101, 102, 103, 104, 109, 110, 113, 115, 116, 118, 121, 147, 161, 187, 191, 237; ~ beyanı 121; ~ özgürlüğü 21
 isyan 175, 180, 181, 183
 itaat 15, 17, 44, 142, 168, 169, 173, 174, 178, 179, 181, 183, 190, 236, 237, 238; ~ borcu 17, 178
 iyi niyet 145, 154
 iyilik yapma eylemleri 70
 izin verici yasa 53

J

Joerden, Jan C. 35

K

kamu 21, 26, 27, 28, 29, 41, 65, 82, 83, 132, 143, 144, 151, 161, 162, 164, 165, 166, 197, 233, 236, 238; ~ hukuku 21, 26, 65, 82, 83, 143, 144, 151, 161, 162, 166, 236, 238; ~nun zorlayıcılığı 164
 kamusal: ~ adalet 161, 165, 172, 194, 197, 198, 200; ~ genel ziyetlik 184; ~ güvenlik 186; ~ hukuk 176; ~ hukuki dışsal zor 164; ~ hukuki durum 164; ~ mülkiyet 187; ~ özgürlük koşulu 103; ~ selamet 186; ~ sorumluluk 18; ~ sözleşmelerin ihlali 210; ~ tanrıya ibadet kurumu 188; ~ yasa 83, 162, 193, 217; ~ yasakoyma 103; ~ yasakoyucu 101; ~ yasal durum 29; ~ yasal özgürlük

durumu 103; ~ yasanın yaptırımı 164
I. Karl 181
Karnedeas 28
karşı devrim 183
karşılıklı: ~ etkileşim 213; ~ saygı 27
kasti: ~ ihlal 58; ~ suç 26
kastrasyon 28
kategorik: ~ emirler 20; ~ imperatif 11, 13, 51, 52, 53, 56, 122, 139, 172, 200; ~ imperatif kuramı 13; ~ imperatiflik 26
katı: ~ hukuk 73, 76; ~ kefaret yasası 196
kazandırıcı zamanaşımı 21, 143, 145
kendisi: ~ne karşı ödev 138; ~ni yetkili kılma 25
keyfi cezalar 227
Kilise 16, 18, 185, 187, 188, 189, 232, 234; ~ hukuku 16, 18; ~ inancı 16; ~nin doğmaları 233; ~ örgütleri 187
kira: ~ bedeli 192; ~ sözleşmesi 133, 192, 225, 226
kiralama 133, 192
kişiler hukuku 105
kişisel: ~ hak 221; ~ şeref 27
Knutzen, Martin 13
kolektif genel irade 25
kolluk yasası 156
koloni 201, 209
köle: ~ mertebesi 209; ~ statüsü 196
kölecilik 16, 23
kölelik 209; ~in meşruiyeti 209
kullanma iradesi 98, 118
kuramsal ilkeler 97
kurgulanmış topluluk 94
kurucu: ~ hukuki eylem 120; ~ kavim 166
kurum 150, 185, 186, 188, 235
kutsal haklar 182
küresel hukuk düzeni 18

L
Ladd, John 32, 71
liberalizm 18
Locke, John 13, 17, 19, 22, 24
XIV. Louis 16
XVI. Louis 181

M
maliyeyi yönetme hakkı 186
manevi zorlama 159
mantıki ilkeler 126
matematik 40, 74: ~ postulalar 55
medeni hukuk 83
mekân 24, 93, 115
mekânsal ve zamansal koşullar 98
Mendelson, Moses 122
meşru müdafaa 28, 75
metafizik 13, 36, 37, 42, 44, 65, 125, 126, 127, 218, 221; ~ başlangıç ilkeleri 65
milletler 29, 166, 203, 204, 210, 213, 214; ~ birliği 204; ~ hukuku 203
milli: ~ devlet 18, 29; ~ devlet düzeyi 29
miras 21, 24, 137, 146, 147, 191, 209, 230, 231, 232, 235; ~ hukuku 21, 232, 235; ~la geçen asilzadelik 191; ~ yoluyla kazanım 143, 146
modern: ~ ceza hukuku 28; ~ hukuk 17, 21
Mohr, Georg 34, 71
monarşi 175
monogami 136
Montesquieu 19
mutlak: ~ hukuk 177; ~ yetke 238
mutluluk 27, 43, 137, 194; ~ öğretisi 27, 43, 194; ~ verici varlıklar 137
mülkiyet 13, 15, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 107, 133, 142, 147, 153, 154, 155, 184, 186, 187, 192, 195, 205, 222, 230, 234; ~ hakkı 23, 24, 133, 142, 155; ~ kuramı 15

N
Natorp, Paul 12
nedensellik 23, 46, 90, 105, 134, 139, 143
negatif: ~ his 186; ~ eylem 119; ~ ilke 51
nesnel ilkeler 50
nesnelerin zilyetliği 96, 98 103, 104, 115, 123
Newton, Isaac 42
Bay Nikolai 40
niyet 52, 70, 174
norm 167, 217

O

objektif cezazsızlık 77
 objektiflik 51
 ortak: ~ ev yaşamı 137; ~ irade 20, 17, 102, 120, 121, 123, 156; ~ mülkiyet 25; ~ varlık 167; ~ zilyet 118; ~ zilyetlik 24, 25, 109
 otokrasi 175, 176
 otokratik devlet 174
 otorite 179, 189, 204, 233; ~nin eylemi 171

Ö

öç: ~ alma 26; ~ hakkı 195
 ödev(ler) 17, 20, 44, 45, 51, 52, 53, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 78, 101, 138, 141, 211, 216; ~ ilkesi 55, 62; ~in kaynağı 62 ;~ arasındaki ilişki 53; ~in çatışması 53; ~ öğretisi 62, 63; ~ tarzı 61; ~ yasası 55
 ödüllendirme 58
 ödünç sözleşmesi 21, 151, 153
 ölüm 26, 27, 28, 77, 148, 181, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 225; ~ cezası 26, 27, 28, 77, 181, 194, 196, 197, 198, 199
 önerme(ler) 56, 63, 73, 92, 93, 100, 109, 122, 167, 225, 236, 237; ~in antinomisi 100
 öteki nesne 92
 özel: ~ hukuk 15, 16, 21, 65, 76, 82, 83, 85, 150, 151, 162, 225, 226, 228, 230; ~ hukuk düşüncesi 150; ~ hukuki işlem 141; ~ irade 22, 110, 156; ~ irade beyanı 22; ~ kullanımlar 185; ~ mülkiyet 93, 184; ~ seçim 116; ~ yasa 53; ~ zilyetlik 25, 118
 özgür: ~ eylem 52; ~ seçim 49, 50, 55, 56, 57; ~ devletler 204; ~ olmayan irade 55
 özgürlük 16, 17, 19, 20 21, 22, 23, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 63, 70, 72, 73, 80, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 103, 104, 108, 110, 111, 115, 118, 119, 121, 134, 139, 151, 154, 163, 169, 170, 172, 173, 176, 180, 191, 203, 207, 210; ~ alanları 19; ~ün genel yasaları 20, 70; ~ yasaları 46, 92, 172; ~ yeteneği 63, 139

özne 48, 54, 59, 101, 102; ~nin dışsal eylemleri 62; ~nin doğası 47
 öznel nedenler 50

P

para 14, 127, 128, 129, 130, 131, 193, 195, 230
 pasif durum 170
 paternalist hükümet 171
 piyasanın kuralları 130
 popülerlik37
 pozitif: ~ hukuk 19, 69; ~ kavramlar 51; ~ yasalar 58, 102, 170
 pratik: ~ akıl 20, 23, 26, 43, 44, 55, 88, 89, 92, 95, 96, 97, 98, 100, 103, 104, 109, 110, 112, 114, 121, 145, 167, 179, 216, 238; ~ aklın izin yasası 96; ~ aklın yasaları 43; ~ felsefe 44, 45, 54; ~ haz 48; ~ içsel niyetler 65; ~ ilkeler 50, 51; ~ öğreti 41, 52; ~ saf akıl yasaları 50; ~ yasa 51, 52, 54, 56; ~ yasanın evrenselliği 54
 psikiyatri 232
 Pufendorf, Samuel 15, 17, 24

R

rasyonel: ~ sorgulama 178; ~ zilyetlik 88
 reform 17, 171, 182, 185, 189, 235
 resmî ifade 158
 rıza 28, 93, 118, 151, 152, 198
 Rousseau, Jean Jacques 13, 15, 17, 19, 20, 22, 172
 ruh hâli 48, 59, 181
 ruhbanlar tarikatı 185

S

sadakat: ~ edimi 61; ~ ödevi 61
 saf: ~ akıl 45, 49, 50, 97, 98; ~ aklın hukuk ilkeleri 136; ~ aklın nedenselliği 51; ~ aklın postulatı 122; ~ aklın sınırları 217; ~ irade 51; ~ cumhuriyet 176; ~ entelektüel ilişkiler 128; ~ hukuki pratik akıl ilkeleri 114; ~ ilgi 48; ~ ilke 157; ~ irade 51; ~ matematik 74; ~ pratik akıl 44, 88, 121; ~ pratik aklın yasası 121; ~ sözleşmeler şeması 128; ~ sözleşme tipi 126

- sahip olma 42, 44, 98, 103, 135, 136, 161, 221
sanat 46, 51, 128, 129; ~ kuralları 51
savaş durumu 203, 204, 207
Schafesburry 41
Schmidt, Elke Elisabeth 30, 34
Schopenhauer, Arthur 25, 30
seçim 33, 46, 49, 50, 55, 56, 70, 90, 95, 96, 107, 120, 128, 147, 177; ~in nesnesi 88, 96; ~in özgürlüğü 44, 52, 54, 57; ~in yasaları 50; ~ yeteneği 50; ~ yetisi 55
seçme: ~ hakkı 169; ~ özgürlüğü 49; ~ yeteneği 56
sempati 181
sentetik: ~ a priori önermeler 100; ~ genel irade 116
serf hâli 222
servet 187
sivil: ~ anayasa 102, 117, 144, 145, 200, 233; ~ barış 189; ~ birlik idesi 184; ~ durum 101, 118, 147, 154, 156, 165; ~ güç 188; ~ hukuki ilişkiler 175; ~ kişilik 194; ~ mevki 190; ~ toplum 118, 151, 175, 177, 193, 196, 227
siyasi liberalizm 8
skolastik 37
Smith, Adam 131
sosyal zümreler 195
sömürgecilik 16, 18, 113
sözleşme 21, 22, 23, 24, 26, 61, 80, 94, 113, 114, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 137, 138, 142, 151, 152, 153, 173, 175, 176, 178, 192, 214, 223, 224, 226; ~ hukuku 21, 119; ~nin ihlali 133; ~ özgürlüğü 21
spekülatif akıl 51, 54
Stark, W. 31
statü 79, 90, 134
Stolzenberg, Jürgen 34, 71
Stuart hanedanı 196
suçlama 159
sübjektif: ~ cezazırlık 77; ~ etki 51; ~ eylem 52; ~ ilkeler 54; ~ nedenler 54
sübjektiflik 47
sübyancılık 227
süje 51, 57, 59, 89, 112, 143, 146, 182; ~nin tasavvuru 52
Ş
şahsi hak 135, 136, 140, 155, 224
şekli yasalar 88
şeref duygusu 199
şey(ler): ~in doğası 92; ~in edimi 90; ~in yeni düzeni 183
şiddet 77, 162, 163, 164, 182, 193, 218
şövalye tarikatları 185
T
tabi olma eylemi 187
tanıma yükümlülüğü 118
tanrıların varlığı 157
tanrısal irade 57
tarafsız kalma hakkı 210
tasavvur 20, 46, 47, 50, 59, 63, 73, 97, 106, 107, 121, 139, 237
teamül hukuku 126
tebaa 15, 29, 130, 162, 172, 173, 174, 177, 179, 181, 183, 184, 185, 189, 191, 192, 197, 198, 201, 205, 238; ~ hükümran ilişkisi 29
tecrübe 43, 44, 54, 55, 56
tek taraflı: ~ seçim 105; ~ irade 147; ~ kazanım 126
teknik imperatifler 51
temsil edilme 169
temsili hükümet 170
temsili sistem 177
teoloji 228
teorik: ~ bilgi 51, 92; ~ felsefe 51
tesadüfi fiiller 52
Thomasius, Christian 17
ticaret 83, 128, 129, 131, 156, 213; ~ Titius 146, 147
topluluk: ~ konsepti 173; ~ zilyetliği 95
toplum 13, 19, 20, 23, 83, 90, 118, 151, 162, 169, 175, 187, 193, 196, 198, 199, 204; ~ sözleşmesi 13, 19, 83, 118, 175, 204
toplumsal: ~ durum 162; ~ sal hukuk 83

toprak: ~in dağılımı 184; ~in kullanımı 192, 213; ~in mülkiyeti 185, 186
totoloji 43, 69
tüzükler 170

U
Ulpian 78

Ü
ücret sözleşmesi 127
üretici emek 129
üst yönetim 183

V
vaat 44, 61, 120, 151, 159, 234
vakıf 231, 232, 234, 235
vasiyetname 147, 234
vatandaş(lar): ~ anayasası 170; ~ bağımsızlığı 169, 170; ~ devleti 20; ~ durumu 165; ~ konsepti 169; ~in bağımsızlığı 171, 172; ~in mutluluğu mutluluğu 172; ~ topluluğu 198
vatandaşlık 28, 29, 166, 169, 202; ~ hakları 29

W
Willascheck, Marcus 32, 33, 34
I. Wilhelm, Frederik 16
Wollf, Christian 13, 15, 17, 40

Y
yabancı zilyetlik 114
yapma hakkı 213
yardımseverlik: ~ eylemleri 61; ~ ödevleri 62
yargı: ~ erki 167; ~ örgütü 161
yargılama 150, 171; ~ faaliyeti 150
yargısal cezalandırma 193
yasa(lar) 16, 56, 168, 171, 197, 199; ~ düzeyi 139; ~ koyma erki 182; ~ların değeri, 52; ~in etkisi 52; ~nın basitliği 54; ~nın otoritesi 182; ~nın saflığı 45; ~ya uygunluk 60 77; ~yla çelişme 182; ~ya uygun hareket etme 55; ~koyucu 17, 19, 20, 54, 55, 56, 58, 60, 61, 62, 101, 110, 159, 161, 168, 171, 173, 174, 177, 178, 180, 181, 182, 189, 197,

198, 200, 206, 226, 236, 237, 238; ~koyucu irade 19, 161; ~koyucu makam 159; ~koyucunun iradesi 57, 168; ~koyucunun otoritesi 58; ~koyucunun pratik yetisi 121; ~koyuculuk 44, 54, 58, 59, 60, 61, 69, 98, 111, 174, 178
yasal düzenlemeler 157
yasallık 50, 55
yasama: ~ kuramı 14; ~ organları 168
yasadışı: ~ durum 207; ~ özgürlük 163
yaşam tarzı 43, 44
yazılı: ~ hukuk 150, 167, 220; ~ olmayan hukuk 150; ~ yasa 102, 126, 157
yemin 151, 157, 158, 159, 160
yetersizlik 56
yok etme savaşı 207
yoksulluk 130
yönetim: ~ 170, 174, 176, 237, 238; ~ tarzı 176
yöntem öğretisi 65
yurttaş: ~ anayasası 179; ~ birliği 113, 162; ~ kişiliği 169
yükleyici sözleşme 126
yüksek: ~ otorite 177; ~ sınıfların hassasiyetleri 195
yükümlülük(ler) 44, 54, 63, 72, 73, 79, 96, 99, 101, 107, 111, 176, 187, 188, 192, 199, 216, 217, 224, 226, 228; ~ getirme yetisi 63; ~in türü 62; ~ nedeni 54
yürütme: ~ erki 167, 170, 171, 183; ~ gücü 171, 182, 209

Z
zamanaşımı 21, 143, 144, 145, 228
zilyetlik 22, 23, 25, 26, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 107, 109, 111, 114, 115, 116, 117, 121, 124, 125, 134, 145, 184, 222; ~ ilişkileri 26; ~te bulundurma 115, 121; ~e geçirme 94, 95, 118, 121
zor kullanma yetkisi 112
zorda kalma hâli 28, 75, 77
zorlama yetkisi 21, 75
zorlayıcı yasalar 145
zorunluluk 53, 77, 141